

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/135/2022
Identifikačné číslo spisu: 2515204299
Dátum vydania rozhodnutia: 24.01.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Ján Šikuta
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:2515204299.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu Q. R. Z., bývajúceho v Z., O. č. XXXX/X, zastúpeného spoločnosťou Oľga Šajdíkova - advokátska kancelária, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Kašmírska č. 24, IČO: 50 157 337, proti žalovaným 1/ H. Q. Z., V., a 2/ R. Q., obom bývajúcim v Z., O. č. XXXX/X, zastúpeným spoločnosťou G. Lehnert, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Budova ORBIS, Rajská č. 7, IČO: 31 347 762, o určenie, že nehnuteľnosti patria do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenej na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 9 C 327/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo 17. mája 2016 sp. zn. 26 Co 154/2015, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Trnave zo 17. mája 2016 sp. zn. 26 Co 154/2015 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca sa žalobou domáhal, aby súd určil, že žalobca a žalovaná 1/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností zapísaných na liste vlastníctva č. XXXX, správy katastra Hlohovec, katastrálne územie Z., rodinný dom súpisného čísla XXXX, situovaný na parcele číslo 5911/19 a parcele číslo 5911/20 a garáž situovaná na parcele č. 5911/18 v podiele 1/1 (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“). Žalobu odôvodnil tým, že so žalovanou 1/ uzatvoril 19. mája 2001 manželstvo, počas ktorého začali spoločne na pozemkoch spornej nehnuteľnosti s výstavbou rodinného domu a garáže. Pozemky, na ktorých bol postavený rodinný dom, boli v čase uzatvorenia ich manželstva vo výlučnom vlastníctve žalovanej 1/, ktorá ich nadobudla ako dar od svojej matky. Rodinný dom a garáž boli skolaudované za trvania manželstva rozhodnutím Okresného úradu v Hlohovci, odbor životného prostredia, oddelenie stavebného poriadku č. OŽP B/00856/2002-LM. Výstavbu rodinného domu a garáže (ďalej len „stavba“) financovali obaja z prostriedkov patriacich do bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“). Napriek tomu na liste vlastníctva po dokončení stavby figurovala ako ich vlastníčka výlučne iba žalovaná 1/, nakoľko táto bola aj stavebníkom v zmysle stavebného povolenia z 24. mája 2001. Táto skutočnosť podľa žalobcu nemôže byť na jeho ujmu, ktorý stavbu budoval spolu so žalovanou 1/, svojou bývalou manželkou, ktorých manželstvo zaniklo rozvodom 23. júla 2012. Z dôvodu zhoršenia ich vzájomných vzťahov po ich rozvode, ako aj z dôvodu, že žalovaná 1/ si bola vedomá, že po rozvode sa žalobca bude domáhať vysporiadania ich BSM, previedla darovacou zmluvou z 21. júna 2011 vlastnícke

právo k spornej nehnuteľnosti na žalovanú 2/, na svoju matku. Žalobca túto darovaciu zmluvu považuje za neplatnú z dôvodu, že žalovaná 1/ ako podielová spoluvlastníčka sporných nehnuteľností nemohla sama a bez súhlasu žalobcu previesť vlastnícke právo na žalovanú 2/. Žalobca má na tomto určení naliehavý právny záujem, pretože bez tohto určenia je jeho právne postavenie ako vlastníka neisté a nemôže sa pred súdom domáhať vysporiadania BSM vo vzťahu k sporným nehnuteľnostiam.

2. Okresný súd Piešťany (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. decembra 2014 č. k. 9 C 327/2012 - 251 žalobu zamietol (I.); rozhodol o trovách konania (II.).

2.1. V odôvodnení svojho rozsudku uviedol, že žalobca v konaní preukázal existenciu naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení [§ 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“)]. Navrhovaným určením v porovnaní s existujúcim stavom sa môže právne postavenie žalobcu zlepšiť a uspokojivo odstrániť jeho neistota, nakoľko žalobca so žalovanou 1/, by boli zapísaní ako bezpodieloví spoluvlastníci sporných nehnuteľností, čím by v rámci konania o vyporiadanie BSM do tejto masy patrili aj tieto sporné nehnuteľnosti. Podľa názoru súdu prvej inštancie však žalobca v konaní nepreukázal, že za trvania jeho manželstva so žalovanou 1/, boli sporné nehnuteľnosti nadobudnuté do ich BSM. Vykonaným dokazovaním mal za preukázané, že sporné nehnuteľnosti, ktoré kataster vedie ako vlastníctvo žalovanej 2/, boli síce nadobudnuté za trvania ich manželstva, avšak iba za finančné prostriedky darované žalovanej 1/ jej rodičmi (žalovanou 2/ a jej manželom), teda za prostriedky patriace do výlučného (oddeleného) majetku žalovanej 1/. Sporné nehnuteľnosti preto netvorili a ani netvorila predmet BSM žalobcu a žalovanej 1/.

2.2. Vzhľadom na to žalobu zamietol ako neopodstatnenú. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 a § 151 ods. 7 O.s.p.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 17. mája 2016 sp. zn. 26 Co 154/2015 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (I.); rozhodol o trovách konania (II.).

3.1. K odôvodneniu svojho rozsudku uviedol, že vec prejednal v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p.) na nariadenom odvolacom pojednávaní (§ 214 ods. 2 O.s.p.), na ktorom doplnil dokazovanie výsluchom procesných strán, ako aj oboznámením listinných dôkazov (§ 213 O.s.p.) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok treba považovať vo výroku za správny (i keď na základe iného právneho posúdenia) a potvrdiť ho (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Doplneným dokazovaním považoval za preukázané, že žalobca sa v lete 2011 dozvedel, že žalovaná 1/ darovacou zmluvou z 21. júna 2011 previedla sporné nehnuteľnosti do vlastníctva svojej matky - žalovanej 2/. Ako predbežnú riešil otázku neplatnosti darovacej zmluvy, dôvody jej neplatnosti ale nezistil. Dospel k záveru, že ak žalobcom namietané okolnosti zakladali relatívnu neplatnosť darovacej zmluvy, neprehliadnuteľným bolo, že žalobca sa včas nedovolal jej relatívnej neplatnosti, preto táto otázka nemohla byť predmetom prieskumu odvolacieho súdu. Vychádzajúc z § 40a zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) odvolací súd konštatoval, že relatívna neplatnosť právneho úkonu je založená na vyvrátiteľnej domnienke platnosti tohto právneho úkonu; ak oprávnené osoby neuplatnia právo dovolať sa neplatnosti právneho úkonu, hľadá sa na úkon ako na platný, i keď by prípadne bol daný dôvod relatívnej neplatnosti. Na relatívnu neplatnosť súd prihliada len na návrh oprávnenej osoby. Právo dovolať sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe (§ 101 Občianskeho zákonníka), ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. V danom prípade nebolo možné priznať účinky dovolania sa relatívnej neplatnosti tomu, že žalobca v žalobe poukázal na zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, než má sám. Samotný odkaz na túto zásadu je nepostačujúci; za nepostačujúci ho treba považovať aj v prípade, že by darovacia zmluva bola relatívne neplatný úkon urobený iba jedným z manželov vo veci nie bežnej, ktorý sa týka majetku v BSM. Účinky dovolania sa relatívnej neplatnosti nebolo spôsobilé vyvolať ani vyjadrenie (námietka) žalobcu (str. 3 žaloby), že „v slovenskom právnom poriadku platí zásada, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než má on sám, považuje žalobca darovaciu zmluvu zo dňa 21. júna 2011 uzatvorenú medzi žalovanou 1/ ako darkyňou a žalovanou 2/ ako obdarovanou, ktorej predmetom bol o. i. prevod vlastníckeho práva k rodinnému domu so súpisným číslom XXXX, ktorý sa nachádza v kat. úz. Z., obec Z., okres Hlohovec, ktorý je zapísaný na LV č. XXXX Správy katastra Hlohovec a ktorý je postavený na parc. č. 5911/19 a na parc. č. 5911/20 a tiež garáže, ktorá sa nachádza v kat. úz. Z., obec Z., okres Hlohovec, ktorá je zapísaná na LV č. XXXX Správy katastra Hlohovec a ktorá je

postavená na parc. č. 5911/18, za neplatnú a to z dôvodu, že žalovaná 1/ ako bezpodielová spoluvlastníčka týchto nehnuteľností nemohla sama a bez súhlasu žalobcu previesť vlastnícke právo na žalovanú 2/“ a to i s poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky z 22. augusta 1998 sp. zn. 26 Cdo 1336/98. Podľa tohto rozhodnutia zákon ponecháva uplatnenie relatívnej neplatnosti na vôľu osoby dotknutej vadným právnym úkonom, preto ani skutočnosť, že táto osoba si je vady právneho úkonu vedomá a v súdnom konaní na ňu upozorní, ešte neznamená, že sa relatívnej neplatnosti dovoľáva. I v prípade, že by bol právny úkon darovacej zmluvy postihnutý vadou spočívajúcou v tom, že by tento právny úkon vo veci nie bežnej, ktorý sa týka spoločnej veci urobil len jeden z manželov nemožno považovať za dovolanie sa relatívnej neplatnosti len vyjadrenie žalobcu k návrhu, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než má on sám ako ani vyjadrenie o neplatnosti darovacej zmluvy z dôvodu, že žalovaná 1/ nemohla sama a bez súhlasu preniesť vlastnícke právo na žalovanú 2/. Preto sa podľa názoru odvolacieho súdu žalobca jasným, určitým právnym úkonom nedovoľal relatívnej neplatnosti právneho úkonu do uplynutia premlčacej doby (21. júna 2014), žalované uplatnili námietku premlčania pre prípad, že by sa žalobca svojím vyjadrením na odvolacom pojednávaní mienil dovoľávať relatívnej neplatnosti tohto právneho úkonu.

3.2. Odvolací súd vzhľadom na to rozsudok súdu prvej inštancie, ktorý je vo výroku vecne správny, potvrdil (i keď na skutkovom a právnom závere, ktorý je odlišný od súdu prvej inštancie).

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie s tým, že: a/ súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“)], b/ napadnutý rozsudok odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP).

4.1. K procesnej vade konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP došlo podľa jeho názoru v dôsledku nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorý dostatočne nevysvetlil dôvody svojho rozsudku. Odvolací súd založil svoje rozhodnutie na právnom závere, že žalobca sa nedovoľal relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy právne účinným spôsobom. Podľa presvedčenia žalobcu sa ale možno dovolať relatívnej účinnosti právneho úkonu aj len žalobou a v nej obsiahnutým tvrdením, z ktorého možno vyvodíť vôľu žalobcu, aby nebol viazaný týmto právnym úkonom. Jeho žaloba takú vôľu vyjadrovala. Odvolací súd náležite nevysvetlil, prečo argumentáciu žalobcu nepovažoval za opodstatnenú a prečo zastával názor, že žalobca sa takto relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy nedovoľal.

4.2. Nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vyvodzoval z toho, že odvolacím súdom riešená otázka (to znamená otázka, ako má byť urobené dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, aby vyvolalo právne účinky) nebola ešte v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu vyriešená. Konkrétne uviedol, že „existuje v rozhodovacej praxi slovenských súdov medzera pokiaľ ide o interpretáciu ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka“. Podľa jeho názoru je jeho dovolanie nielen prípustné, ale tiež dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. K otázke dovolania sa relatívnej neplatnosti pristupoval odvolací súd veľmi formalisticky a účinky dovolania sa relatívnej neplatnosti nepriznal (hoci mal) tomu, že žalobcova určovacia žaloba už sama vo svojej podstate popiera platnosť darovacej zmluvy [pokiaľ by ju totiž považoval za platnú (resp. pokiaľ by sa nedovoľával jej relatívnej neplatnosti), nemohol by sa domáhať určenia, že sporné nehnuteľnosti patria do BSM]. Okrem vyjadrenia svojej vôle na str. 3 žaloby, žalobca aj na pojednávaní pred odvolacím súdom 17. mája 2016 výslovne poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 19. apríla 2006 sp. zn. 32 Odo 1650/2005, v ktorom sa uvádza, že „Soudní praxe nikterak nevyklučuje, že za dovolání se neplatnosti právního úkonu lze považovat tvrzení oprávněného subjektu v žalobě, ze kterého lze dovodit jeho vůli, že nechce být právním úkonem (dohodou) vázán (viz Jehlička O., Švestka J., Škárová M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání. Praha, C. H. Beck 2004, komentář k § 40a, strana 247).“ Touto argumentáciou sa podľa názoru žalobcu odvolací súd nezaoberal, namiesto toho poukázal na iné (staršie) rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky (sp. zn. 26 Cdo 1336/98).

4.3. Z týchto dôvodov žalobca žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania.

5. Žalované vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že dovolanie žalobcu nie je v danom prípade podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, lebo žalobcovi nebolo v konaní znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace

procesné oprávnenia. Prípustnosť jeho dovolania nemožno vyvodit' ani z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Otázka, ktorú žalobca v dovolaní označil za dosiaľ dovolacím súdom nevyriešenú, bola už vyriešená v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 211/2009 a 1 Cdo 151/2005. So zreteľom na to žalované žiadali dovolanie zamietnuť a priznať im náhradu trov dovolacieho konania.

6. Senát 3 C Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací na dovolanie žalobcu uznesením zo 17. mája 2017 sp. zn. 3 Cdo 228/2016 (č. l. 372) dovolanie odmietol (I.); rozhodol o trovách konania (II.).

6.1. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že riadiac sa (v čase rozhodovania o dovolaní) platnými právnymi závermi vyjadrenými v rozhodnutí veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu (uznesenie z 19. apríla 2017 sp. zn. 1 VCdo 2/2017), skúmal prípustnosť dovolania žalobcu len podľa ustanovenia § 420 CSP. Nezaoberal sa prípustnosťou jeho dovolania z hľadiska ustanovenia § 421 CSP.

6.2. Namietanú procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP vyriešil s odkazom na zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Podľa jeho názoru v danom prípade obsah spisu nedával žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016.

6.3. Podstatnú časť dovolacích námietok žalobcu, a to aj v súvislosti s ním tvrdenými procesnými chybami vyhodnotil ako nie namietaný procesný postup, ale právne posúdenie vecí. Realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014)

6.4. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobcu nebolo podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto dovolanie žalobcu odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

7. Na základe sťažnosti žalobcu Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 13. marca 2020 sp. zn. II. ÚS 559/2018 - 64 (ďalej len „nálež I“) konštatoval, že uznesením najvyššieho súdu zo 17. mája 2017 sp. zn. 3 Cdo 228/2016 bolo porušené základné právo žalobcu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného dôvodu ústavný súd toto uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

7.1. V odôvodnení nálezu uviedol, že najvyšší súd na námietky sťažovateľa (žalobcu) o nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu pre absenciu primeranej odpovede na ním formulovanú zásadnú námietku o dôvodoch neplatnosti darovacej zmluvy a s tým súvisiacu námietku o jeho formalistickom prístupe primerane nereagoval. Úlohou najvyššieho súdu bolo posúdiť všetky námietky sťažovateľa a vo veci opäť rozhodnúť a svoje právne závery riadne a dostatočne odôvodniť.

8. Najvyšší súd sa vzhľadom na to (po vrátení veci na ďalšie konanie) opätovne zaoberal prípustnosťou dovolacieho dôvodu žalobcu podľa § 420 písm. f/ CSP, zároveň však aj dovolacím dôvodom žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

8.1. Dovolací súd mal za to, že odvolací súd dostatočným a zrozumiteľným spôsobom zdôvodnil žalobcove argumenty, týkajúce sa otázky relatívnej neplatnosti pričom poukázal (len) na strany 5 a 6 rozhodnutia odvolacieho súdu. V súvislosti s uvedeným najvyšší súd vo svojom rozhodnutí poznamenal, že rozhodnutie odvolacieho súdu nevníma za také, ktoré by svojim zdôvodnením nedal odpovede na všetky relevantné a s prípadom súvisiace otázky zo strany žalobcu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP preto nepovažoval to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. V ďalšom dovolací súd námietky dovolateľa (i keď ním uvedené stále v zmysle § 420 písm. f/ CSP) považoval za námietky voči právnemu posúdeniu, právnym záverom súdu. Najvyšší súd teda vyslovil, že realizácia procesných oprávnení (v zmysle § 420 písm. f/ CSP) sa strane konania neznemožňuje právnym posúdením. Preto namietané právne závery, resp. právne posúdenie hodnotil a skúmal v rámci ďalšieho dovolacieho dôvodu, ktorý namietal, a to v rámci § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

8.2. V zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žalobca nastolil otázku (ktorá v rozhodovacej

praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená), a to otázku: „Ako má byť urobené dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, aby vyvolalo právne účinky?“. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobcom vymedzená právna otázka, o forme, alebo náležitostiach inštitútu dovolania sa relatívnej neplatnosti, bola v rozhodovacej praxi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky už vyriešená. Dovolačný súd preto poukázal na tieto rozhodnutia (rozsudok najvyššieho súdu z 31. augusta 2010 sp. zn. 5 Cdo 211/2009, rozsudok najvyššieho súdu z 25. novembra 2020 sp. zn. 6 Cdo 89/2018, rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2016 sp. zn. 5 Cdo 429/2014), z ktorých aj vyňal a použil pre prípad relevantné úryvky. Z toho dôvodu dovolací súd dospel k záveru, že žalobca v dovolaní nedôvodne tvrdí, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, nakoľko ním nastolená otázka už bola riešená v praxi dovolacieho súdu.

8.3. Vyššie uvedeným bodom, resp. dovolacím dôvodom sa najvyšší súd v predmetnom dovolaní venoval detailnejšie (porovnaj sp. zn. 8 Cdo 80/2020), tu ich pre praktickosť uviedol len stručne a vecne.

I.

Nález Ústavného súdu

Slovenskej republiky

I. ÚS 206/2022

9. Na základe sťažnosti žalobcu Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v náleze z 23. júna 2022 sp. zn. I. ÚS 206/2022 - 61 (ďalej len „nálež“) konštatoval, že uznesením najvyššieho súdu z 28. apríla 2021 sp. zn. 8 Cdo 80/2020 bolo porušené základné právo žalobcu/sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Z uvedeného dôvodu ústavný súd toto uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

9.1. Ústavný súd v odôvodnení nálezu uviedol: „...že je potrebné posúdiť, či vzhľadom na závery nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 559/2018-64 z 13. marca 2020 (porovnaj bod 7. a nasl. tohto rozhodnutia) najvyšší súd ústavne akceptovateľným spôsobom rozhodol o prípustnosti dovolania sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu č. k. 26 Co 154/2015 zo 17. mája 2016.“ Po takomto posúdení prišiel ústavný súd k záveru, že najvyšší súd jeho vyslovený názor v predmetnom náleze rešpektoval iba zdanlivo a uviedol nasledovné: „Odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vo vzťahu k záveru, že prípustnosť dovolania sťažovateľa z § 420 písm. f) CSP nevyplýva, keďže „odvolací súd sa na strane 5. a 6. svojho rozhodnutia podrobne venoval právnomu inštitútu relatívnej neplatnosti právneho úkonu, uviedol dôvody, na základe ktorých dospel k právnomu záveru, že žalobca sa počas plynutia premĺčacej doby nedovolal relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy spôsobom, ktorý je podľa právneho názoru odvolacieho súdu právne účinný. Podľa názoru dovolacieho súdu vyššie uvedený rozsah odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu v ničom neopodstatňuje tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil spôsobom priechiacim sa zákonu.“, ústavný súd nepovažuje za dostatočné ani presvedčivé, keďže (stále) neobsahuje odpovede na sťažovateľom uvádzané argumenty o relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy.“

9.2. Rovnako ústavný súd uviedol, že: „Okrem toho, ak v konaní neboli pochybnosti o tom, že sťažovateľ v žalobe z 28. septembra 2012 výslovne uviedol: „Keďže v slovenskom právnom poriadku platí zásada, že nikto nemôže na iného previesť viac práv než má on sám, považuje žalobca darovaciu zmluvu zo dňa 21.6.2011 uzatvorenú medzi žalovanou v I. rade ako darkyňou a žalovanou v II. rade ako obdarovanou, ktorej predmetom bol o. i. prevod vlastníckeho práva k rodinnému domu... a tiež garáže..., za neplatnú, a to z dôvodu, že žalovaná v I. rade ako bezpodielová spoluvlastníčka týchto nehnuteľností nemohla sama a bez súhlasu žalobcu previesť vlastnícke právo na žalovanú v II. rade.“, neobstojí ani záver najvyššieho súdu, že sťažovateľ v dovolaní nedôvodne tvrdil, že jeho dovolanie je prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, pretože otázka „Ako má byť urobené dovolanie sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu, aby vyvolalo právne účinky?“ bola vyriešená v rozsudkoch najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 211/2009 z 31. augusta 2010, č. k. 6 Cdo 89/2019 z 25. novembra 2020, resp. č. k. 5 Cdo 429/2014 z 31. mája 2016.“

9.3. Ústavný súd poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu, konkrétne uznesenie sp. zn. 7 MCdo 12/2011 z 20. júna 2012, ktoré pojednáva o tom, že „Danosť vôle je základným predpokladom každého právneho správania - tvorí podstatnú, neopomenuteľnú a ničím nenahraditeľnú (výkladom

neodstrániteľnú) náležitosť právneho úkonu. Právny úkon je prejavom vôle, s ktorým právny poriadok spája vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností účastníkov právneho vzťahu. Podstatu právneho úkonu tvorí prejav vôle. Vôľa je nenahraditeľným elementom (prvkom) prejavu vôle. Prejav je odrazom (vyjadrením) psychického vnútra človeka rozpoznateľný v objektívnej realite. Aby sa vôľa mohla v objektívnej realite (navonok) uplatniť, musí byť vyjadrená tak, aby bola rozpoznateľná a uplatniteľná. Pokiaľ ide o prejav vôle výslovný (vyjadrený napríklad slovom, písmom, kresbou a pod.) spravidla ľahšie možno v ňom identifikovať uvedené rozlišovacie znaky charakterizujúce vôľu a jej obsahovú stránku. Zložitejšia situácia nastáva, ak je prejav vôle uskutočnený mlčky (konkludentne), v týchto prípadoch sa uplatňuje pravidlo, ktoré dovoľuje na ňu prihliadať, len pokiaľ (vzhlľadom na všetky okolnosti) sú vylúčené akékoľvek pochybnosti o tom, že tu vôľa je a tiež i to, aká je táto vôľa (porovnaj § 35 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka).“.

9.4. Bolo preto úlohou najvyššieho súdu opätovne rozhodnúť o dovolaní žalobcu, v súvislosti s čím ústavný súd poukázal aj na rozhodnutie vo veci sp. zn. I. ÚS 115/2020 (R 33/2020) v intenciách ktorého je zmyslom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP umožniť dovolateľom obrátiť sa na najvyšší súd s požiadavkou o právny názor až dovtedy, dokým sa právny názor k danej otázke neustáli, a to na základe požiadavky vyplývajúcej z účelu dovolania, aby najvyšší súd vlastným meritórnym rozhodovaním rozvíjal, zjednocoval a vytváral judikatúru slovenských súdov, a tak naplnil princíp právnej istoty ako jeden zo základných pilierov právneho štátu. Ustálená prax musí byť pritom zrejme nielen dovnútra (že o nej vie najvyšší súd, príp. sporové strany), ale aj navonok (vo vzťahu k verejnosti). Ak nastane situácia, že najvyšší súd považuje určitý právny názor za ustálený, je vhodné, aby ho publikoval v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky.

10. Najvyšší súd je viazaný právnym názorom ústavného súdu, ktorý vyslovil v náleze (§ 134 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Najvyšší súd sa vzhlľadom na to (po vrátení veci na ďalšie konanie) opätovne zaoberal prípustnosťou dovolacieho dôvodu žalobcu podľa § 420 písm. f) CSP, zároveň aj dovolacím dôvodom žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

11. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie, podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolaniu je treba vyhovieť. Odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

12. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13. Žalobca vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania konkrétne z ustanovení § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

II.

§ 420 písm. f) CSP

14. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je

výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či došlo k žalobcom namietanej procesnej vade.

15.1. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.2. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15.3. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariača možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

16. Žalobca v dovolaní namieta, že rozhodnutie súdu je nepreskúmateľné pre nedostatok riadneho odôvodnenia. V tejto súvislosti dovolací súd poukazuje na to, že už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná len za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci.

16.1. Na podstate zásady, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá (len) inú vadu konania (teda nie zmätočnosť), zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne.

III.

odôvodnenie k § 420 písm. f/ CSP

17. V danom prípade obsah spisu podľa názoru ústavného súdu vyslovenom v náleze z 13. marca 2020 sp. zn. II. ÚS 559/2018 - 64 dospel k záveru, že v prípade, že písomné vyhotovenie rozhodnutia súdu nižšej inštancie neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť (a okrem výnimočných prípadov pôjde) o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP. Pojem „procesný postup“ v § 420 písm. f) CSP je potrebné vyložiť v kontexte pojmu „právo na spravodlivý proces“ (ten v dotknutom ustanovení oproti skoršej úprave pribudol), ktoré je dotknutým ustanovením garantované strane konania, a súčasťou práva na spravodlivý proces (a teda aj naposledy označeného postupu) je pritom nepochybne aj náležité odôvodnenie rozhodnutia zodpovedajúce kritériám čl. 46 ods. 1 (v spojení s čl. 1 ods. 1) ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Pojem „uskutočňovala“ uvedený v § 420 písm. f) CSP je v nadväznosti na to potrebné rovnako vyložiť ústavne konformne, teda ako „boli naplnené“.

18. Odvolací súd teda podľa najvyššieho súdu a v zhode s nálezom ústavného súdu musí zrozumiteľne a chronologicky uviesť proces a postup pri jeho tvorbe rozhodnutia a to najmä v otázke posúdenia neplatnosti právneho úkonu [§ 40a zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) - darovacej zmluvy, a to právne účinným spôsobom. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd len poukazom na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 26 Cdo 1336/1998 z 22. augusta 1998 konštatoval, že sťažovateľ sa nedovolal relatívnej neplatnosti darovacej zmluvy, pričom žalobca tvrdil, že žaloba zachytáva jeho prejav vôle, a vyplýva z nej, že bol adresovaný všetkým dotknutým účastníkom spornej darovacej zmluvy, obsahuje konštatovanie o jej neplatnosti, ako aj informáciu o konkrétnej vytyčkanej vade, ktorá bola príčinou jeho podmienenej platnosti, a vzhľadom na skutočnosť, že označený prejav jeho vôle bol súčasťou žaloby, umocňuje predpoklad, že jeho vôľou bolo zvrátiť účinky namietaného právneho úkonu (darovacej zmluvy), a tým obnoviť pôvodný vlastnícky stav.

19. Dovolací súd má za to že, odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu nie je postačujúce, nakoľko nedáva dostatočnú odpoveď na podstatnú otázku dovolateľa k danej problematike, rešpektujúc pritom oba nálezy ústavného súdu v danej veci.

20. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP je dôvodné.

21. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami preto zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

IV.

§ 421 ods. 1 písm. b/ CSP

22. Pokiaľ išlo o dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP dovolací súd sa vzhľadom na dôvodný dovolací dôvod dovolateľa podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nezaoberal a to vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu bolo potrebné zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 2 : 1.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.